

Тернопільська обласна
універсальна наукова бібліотека
Науково-методичний відділ

Професійне досьє
бібліотекаря

Інформаційно-методичний
бюлетень № 3—4 (58—59)

Тернопіль
2016

УДК 021 (477.84)
ББК 78. 342 (4 Укр.Те)
П 84

Підготувала	С. Т. Єрошенкова, завідувач науково-методичного відділу ТОУНБ
Редактор	О. М. Раскіна, провідний редактор
Комп'ютерний набір	С. Т. Єрошенкова, завідувач науково-методичного відділу ТОУНБ
Комп'ютерна верстка	В. І. Раківський, завідувач відділу автоматизації та механізації бібліотечних процесів ТОУНБ
Відповідальний за випуск	В. І. Вітенко, директор ТОУНБ, заслужений працівник культури України

П 84 Професійне досье бібліотекаря. Інформ.-метод. бюл. № 3—4 (58—59) / Терноп. обл. універс. наук. б-ка, наук.-метод. від. ; підгот. С. Т. Єрошенкова ; ред. О. М. Раскіна. — Т. : [б. в.], 2016. — 32 с.

Пропонуємо вашій увазі черговий номер бюлетеня «Професійне досье бібліотекаря». Маємо надію, що його матеріали допоможуть в організації діяльності та управління ЦБС.

Ваші зауваження та пропозиції щодо подальших випусків даного видання просимо надсилати на адресу: науково-методичний відділ, Тернопільська ОУНБ, бульвар Шевченка, 15, м. Тернопіль, 46001; e-mail: nmv.tounb@ukr.net; тел.: 52-40-71.

УДК 021 (477.84)
ББК 78. 342 (4 Укр.Те)

Сучасні тенденції використання інтернет-маркетингових технологій у роботі бібліотеки

Актуальність бібліотечної присутності в інтернеті зумовлена нагальною потребою її переорієнтації на виклики й потреби інформаційного суспільства та залучення широкої мережевої аудиторії. У цьому контексті бібліотекарою залишається обрати серед багатьох пропонованих інструментів найоптимальніші та апробувати нові способи привернення уваги, інформування, налагодження діалогу з користувачем.

Крім ресурсної бази (кадри, МТБ, фінанси), слід врахувати й мінливість цифрового середовища, що вимагає постійної уваги до набору онлайн-маркетингових інструментів. Те, що викликало довіру вчора, уже не діє сьогодні. Дослідники відмічають такі тенденції:

- контакт з аудиторією;
- міні-довідники;
- вебінари;
- сторітеллінг;
- відео-контент;
- соціальні мережі.

Важливим чинником є й те, що користувач сьогодні знайомиться з бібліотекою та її послугами не лише в стінах установи чи на офіційному веб-сайті. Нас оточують додатки, платформи, соціальні мережі та інші медіа-канали, кожен із яких може забезпечити сервіс чи послугу таким способом, про який ми раніше навіть не мріяли. Отже, які дієві інструменти пропонує сьогодні інтернет для бібліотеки та як їх використовувати?

1) Аналітика

Якщо ваша мета — підвищення конверсійних показників, то використовуйте всі інструменти веб-аналітики (безкоштовно — «Google Analytics»), проводьте А/В тестування — іноді проста зміна кольору кнопки підвищує відгук у десятки разів. Ви не зможете пояснити цей феномен, просто тестуйте колір, дизайн, наповнення. Це збереже не тільки ваш час, але й гроші.

2) Адаптивний дизайн

Розвиток технологій призвів до того, що будь-яка бібліотека, котра має доступ до інтернету, використовує мережеве середовище для поширення своїх інформаційних ресурсів і послуг за допомогою сайту. Сайт книгозбірні, по суті, є маркетинговим майданчиком для залучення користувачів, і його відвідуваність — один із ключових чинників успішності як сайту, так і бібліотеки.

За прогнозами компанії «Cisco», обсяг мобільного трафіку у 2017—2018 роках утричі перевищить трафік усього мобільного інтернету у 2013 році, а смартфони, ноутбуки та інші гаджети генеруватимуть 93% трафіку. Коли ви плануєте просувати бібліотечні ресурси й послуги за допомогою сайту, то адаптивний дизайн просто необхідний.

Для перевірки бібліотечного сайту на «мобільність» необхідно зайти за адресою: <https://www.google.com/webmasters/tools/mobile-friendly>, ввести URL вашого сайту. При тестуванні інструмент «Google» пояснює існуючі проблеми (занадто дрібний шрифт, посилання розташовані близько один до одного, контент ширший ніж екран тощо), а також надає практичні поради щодо стану сайту.

При створенні сайту з адаптивним дизайном необхідно враховувати наступне: номер телефону обов'язково повинен відображатися з кодом міста, оскільки користувач, зайшовши на сайт за допомогою мобільного пристрою, навряд чи набиратиме номер вручну.

3) Адаптивний контент

Адаптивний контент — термін, близький до персоналізації: він повинен підлаштовуватися під запити користувача. Фактично адаптація контенту — це налаштування заголовків, підзаголовків, тексту й зображень під запит потенційного клієнта. Відвідувач сайту бачить саме те, що шукав у пошуковику.

Карен Мак Грейн у книзі «Mobile Content Strategy» стверджує, що мобільні користувачі повинні отримувати на своїх гаджетах повноцінну, компактну версію сайту, яка б швидко та зручно відображалася на пристроях із невеликою діагоналлю екрана.

Деякі види контенту (наприклад, інфографіку) варто стискати й взагалі прибирати з мобільної версії (скільки величезні зображення не стискай, якість і зручність роботи з такими типами медіа-контенту на мобільних пристроях кращими не стануть). Але

в цілому текст варто опрацювати, щоб його масштабування й структура на мобільних пристроях були максимально орієнтовані на користувача й такі пристрої.

4) Мобільний пошук

За даними спільного дослідження «Google» і «Nielsen» у 77% випадків інформацію люди шукають за допомогою мобільних пристроїв, незважаючи на те, що комп'ютер або ноутбук, найімовірніше, знаходиться поруч.

Бібліотекам доцільно використовувати інструменти мобільного пошуку. Наприклад, сервіс геолокації — це розміщення е-інформації та відомостей про бібліотеку на **картографічних сервісах**.

Ще один інструмент, доступний для використання в бібліотеках, — хештегування (система внутрішнього пошуку в соціальних мережах). Хештеги (#) дозволяють:

- виділити головну думку повідомлення, використовуючи ключові слова;
- групувати інформацію за темами;
- забезпечити швидкий пошук за потрібними темами.

Вони допомагають охопити більшу аудиторію, привернути увагу користувачів до будь-якої події.

Вибираючи хештеги, необхідно врахувати, які ключові слова можуть використовуватися для пошуку. Наприклад, при публікації інформації про бібліотеку в соціальних мережах додається тег # (аббревіатура/скорочення вашої бібліотеки). Більша ефективність досягається при уніфікації тегу.

5) E-mail розсилка

Поштова розсилка — одна з перевірених форм спілкування бібліотеки з користувачем. Комуś вона може здатися застарілою чи не ефективною, але це лише на перший погляд.

6) Подкасти

Подкасти, неактуальні ще кілька років тому, сьогодні значно активізувалися в інтернеті. І поки одна частина фахівців вважає подкасти короткочасним явищем, інша бачить у них реальну новацію 2016 року. Як використовувати? Започаткуйте аудіобібліотеку.

7) Сторітеллінг

Сторітеллінг (від *story telling*) — створення цікавої історії, яку підхоплюють користувачі інтернет-ресурсів і поширюють по своїх каналах. Користувач може запам'ятати той чи інший сайт лише

завдяки тому, що побачив на ньому гарно подану історію, яка застала посміхнутися чи задуматися. Існує кілька способів зробити це ефективно.

Традиційний метод: текст як і раніше залишається найпоширенішим методом сторітеллінгу. Однак більшість користувачів читають через рядок, засвоюючи 20—28% інформації. То ж тексти на сайтах, особливо довгі й неструктуровані, навряд чи привернуть увагу. Наше завдання — зацікавити користувача й утримати його увагу, поки він не засвоїть усе до останнього слова.

Тому варто використовувати візуалізацію контенту. Зображення вміють «розповідати», можуть замінити тисячі слів, передавши потрібний сенс. Ефективність зображень перевершує текст: людський мозок здатний опрацьовувати їх у 60 тис. разів швидше. У сторітеллінгу можуть використовуватися наступні типи візуального контенту:

- ілюстрації та фотографії, які супроводжують текст;
- фонові зображення;
- інфографіка;
- відео.

8) Соціальні мережі

Інтернет-програми, відомі як «Онлайнові соціальні мережі», допомагають людям, зокрема друзям, колегам, партнерам, спілкуватися та встановлювати зв'язок, використовуючи набір інструментів.

Сьогодні існує понад 200 сайтів із можливостями організації соціальних мереж. У 2004 році був створений «Facebook». У 2005 році «Yahoo! 360°» та «MySpace». Соціальні мережі також можуть організовуватися навколо ділових відносин (для прикладу, «LinkedIn» чи «XING»).

Соціальні мережі для книгозбірні повинні стати потужним комунікаційним каналом та інструментом маркетингових досліджень, адже, крім інформування читацької аудиторії про заходи, події, новинки, послуги, мережеві сервіси тощо, дозволятимуть читати повідомлення інших і ділитися власними. На «Flickr» чи «Google Фото» доцільно розмістити фотографії, на «YouTube» — короткі відеоролики з просвітницьких заходів бібліотеки або створити відео- чи фотоісторію вашої книгозбірні, розповідь про те, як книга проходить шлях із книгосховища до читального залу та користувача.

«**Facebook**» — найпопулярніша соціальна мережа, що дозволяє:

- створювати профілі з фотографіями, списками інтересів, контактними даними та іншою особистою інформацією;
- спілкуватися з друзями та знайомими за допомогою приватних або загальнодоступних повідомлень і чату;
- створювати й приєднуватися до груп за інтересами та «сторінок уподобань»;
- створювати «Події» — ефективний засіб інформування й запрошення користувачів на офлайнові бібліотечні заходи. Відображається в лівій частині публічної сторінки в блоці «Найближчі заходи». Подію бачать відвідувачі сторінки.

Набирає популярності відеоблогерство на платформі мобільного додатку «Facebook Live». Він дозволяє організовувати вебінари, онлайнві трансляції з презентацій, заходів тощо. Стрім, як й інші відео, зберігається в стрічці, та дає можливість підписатися на трансляції бібліотек, публічних людей, зірок або друзів.

«**Google+**» — багатомовна соціальна мережа від компанії «Google Inc».

Особливості:

- **Кола.** Замість звичного для користувачів інших соціальних мереж єдиного списку «друзів», який можна ділити на групи, «Google+» пропонує розподіляти контакти за «колами».
- **Миттєве завантаження.** Завантажувати відео та фотографії з мобільного телефону «Google» пропонує за допомогою сервісу «миттєвого завантаження» (Instant Upload).
- **Відеочат** — можливість влаштовувати відеочати з друзями та проводити відеоконференції з кількома учасниками (Hangouts).
- **Кнопка «+1»** дозволяє рекомендувати уподобаний контент. Її розміщення на бібліотечних сайтах, блогах, сторінках у соціальних медіа покращить зручність їх рекомендації друзям, а, отже, рейтинг.

«**Instagram**» — безкоштовний додаток обміну фотографіями, який дозволяє користувачам робити фотографії та поширювати їх через свій сервіс і низку інших соціальних мереж. Як використовувати? Публікації нових надходжень, фотографій заходів, виставок чи трисекундне відео — вибір за вами.

«**Pinterest**» — соціальний сервіс, який дає можливість користувачам додавати в режимі он-лайн зображення й розміщувати

їх у тематичні колекції. Після того, як зображення завантажено на «Pinterest», вони називаються Пінами (англ. Pins), а колекції, до яких вони належать, — Дошками (англ. Boards).

«Twitter» — соціальна мережа мікроблогів, що дає змогу користувачам надсилати короткі текстові повідомлення (до 140 символів), використовуючи sms, служби миттєвих повідомлень і сторонні програми-клієнти. Дослідження журналу «New Scientists» підтвердило перевагу «Twitter» над традиційними ЗМІ. Отже, «Twitter»:

- дозволяє транслювати повідомлення не одному адресату, а відразу «стежити» багатьом, таким чином, обмін інформацією відбувається більш інтенсивно;
- це можливість вести діалог зі своїми потенційними клієнтами;
- незважаючи на конкуренцію зі сторони блогів, Atom/RSS, соціальних мереж та інших онлайн-сервісів, уже залучив достатню кількість користувачів, щоб серйозно сприйматися як канал інтернет-маркетингу.

У березні 2015 року у «Twitter» запустили додаток для мобільних пристроїв «Periscope», основне завдання якого — транслювати події в режимі реального часу.

9) «YouTube»

Якісне відео значно впливає на формування позитивного іміджу бібліотеки. Маючи свій канал на «YouTube», можна ефективно взаємодіяти з користувачами. Кількість переглядів, коментарі, що залишають відвідувачі після перегляду відео, допоможуть зрозуміти, як аудиторія ставиться до книгозбірні. Крім того, це гарний спосіб взаємодії з відвідувачами каналу, оскільки підвищують інтерактивність контенту.

Як використовувати? Влаштувати онлайн-трансляцію заходу, сесію запитань та відповідей, показати користувачам «закулісне» життя бібліотеки, зробити огляд новинок, запровадити тематичні огляди тощо.

10) Онлайн-ціннісна пропозиція (OVP)

Це так звана «пропозиція цінності сервісу/продукту/послуги з позиції кожного користувача в режимі он-лайн». Важливо дати чітко зрозуміти користувачеві наскільки інформація, розміщена на бібліотечному сайті, є корисною та цінною.

Для прикладу, відвідувач заходить на сайт бібліотеки і бачить текст із заголовком «Чому вигідно звертатися саме до нас?», де

перелічено переваги (широкий вибір літератури, різноманіття заходів, програм, проектів, послуг, індивідуальний підбір літератури, довідки та консультації, обслуговування користувачів вдома).

Прикладом цього інструмента може бути використання в бібліотеках сторінки онлайнної реєстрації. Тут доцільно навести й додаткові аргументи: онлайнове замовлення літератури, віртуальна довідка, бронювання номера квитка, електронна доставка документів, консультації фахівців тощо. Перед формою реєстрації доцільно додати елемент «Записатись», що є закликом до дії. Така цільова сторінка може стати ефективним інструментом для залучення користувачів.

11) Автоматизоване розміщення контенту

Сьогодні виникає проблема створення великої кількості різнопланового контенту. Однак такий підхід вимагає участі багатьох фахівців, які не лише генерують, але й публікують матеріали на різних інтернет-майданчиках, що для бібліотеки є великою розкішшю. Тому одним із помітних інтернет-інструментів сьогодні є автоматичне розміщення контенту. Про це, зокрема, свідчить зростаюча популярність такого інструмента, як «HootSuite», за допомогою якого можна автоматично публікувати матеріали на різних майданчиках за складеним вами розкладом.

Складно спрогнозувати, який з інструментів інтернет-маркетингу буде найефективнішим для вашої бібліотеки. Оптимальним, швидше за все, стане комплексний підхід при постійному відслідковуванні змін, тенденцій та активному впровадженні їх для залучення користувачів і просування бібліотеки в інтернет-середовищі.

Список використаних і рекомендованих джерел

1. Башун, О. В. Вплив маркетингу і фандрейзингу на трансформацію бібліотек [Електронний ресурс] / О. В. Башун ; наук. ред. В. С. Білецький. — Донецьк : Укр. культурол. центр, 1999. — 204 с. — Електрон. версія видання: <https://goo.gl/93AxOV>, вільний. — Дата звернення: 10.11.2016.
2. Котляревская, А. Куда движется интернет-маркетинг и чего ожидать от ближайшего будущего? [Електронний ресурс] / А. Котляревская // Freelance. Today. — Електрон. текст. дані. — Cop. Freelance. Today, 2016. — Режим доступу:

- <https://goo.gl/08ULtM>, вільний. — Заголовок з екрана. — Мова рос. — Дата звернення: 10.11.2016.
3. Маркетинг АБА у В@шій бібліотеці [Електронний ресурс]. — Електрон. версія публікації: <https://goo.gl/UyUXal>, вільний. — Дата звернення: 10.11.2016.
 4. Ростовцев, С. С. Комунікаційна складова інтернет-маркетингу [Електронний ресурс] / С. С. Ростовцев // Вісник Харківської державної академії культури : зб. наук. праць. — Харків, 2014. — Вип. 45. — Електрон. версія публікації: <https://goo.gl/G0x096>, вільний. — Дата звернення: 10.11.2016.
 5. Світові тренди по-українськи [Електронний ресурс] // Ukrainian Marketing Group. — Електрон. текст. дані. — Режим доступу: <https://goo.gl/YGjk7K>, вільний. — Заголовок з екрана. — Мова укр. — Дата звернення: 10.11.2016.
 6. Сиддикви, Д. 10 актуальних трендов інтернет-маркетинга [Електронний ресурс] / Д. Сиддикви // Freelance. Today. — Електрон. текст. дані. — Сор. Freelance. Today, 2016. — Режим доступу: <https://goo.gl/u6N4Wn>, вільний. — Заголовок з екрана. — Мова рос. — Дата звернення: 10.11.2016.
 7. Сучасні інструменти бібліотечної реклами і маркетингу [Електронний ресурс] // Бібліоміст. — Електрон. версія публікації: <https://goo.gl/EQA5TZ>, вільний. — Дата звернення: 10.11.2016.
 8. Чавус, С. Тренды интернет-маркетинга в 2016 году [Електронний ресурс] / С. Чавус // Artjoker. — Київ ; Харків, сор. 2006—2016. — Режим доступу: <https://goo.gl/Lvi7NB>, вільний. — Заголовок з екрана. — Мова рос. — Дата звернення: 10.11.2016.

*Світлана Воробель,
завідувач відділу інформації Тернопільської
обласної універсальної наукової бібліотеки*

Чапай, А. Понаїхали : роман / А. Чапай. — Київ : Нора-друк, 2015. — 240 с.

Відомий український мандрівник, письменник та журналіст Артем Чапай (Антон Водяний), автор тревелогів «Авантюра», і «Подорож із Мамайотою в пошуках України» та фантастичного роману «Червона зона» нещодавно опублікував новий роман «Понаїхали», який є першим із запланованої трилогії про місто Білий Сад.

Головними героями роману є сім'я Ткачуків, яка проживає у вигаданому провінційному містечку Білий Сад. Батькам Юрію та Ользі, як і багатьом українцям, не вистачає коштів на проживання та освіти дітям Сергію та Володі. Відповідно, вони змушені їздити на заробітки за кордон. Юрі однієї не дуже вдалої поїздки до Сполучених Штатів вистачило, і тоді Оля, розпочавши працювати в Італії, стала забезпечувати сім'ю...

Багато уваги на сторінках роману Чапай приділяє закордонним заробіткам, до яких доля змушує не тільки головних героїв роману, але й багатьох сучасних українців. Дехто з них, не витримавши цього випробування, повертається, інші — приживаються і попри всі негаразди, передають додому матеріальну допомогу та з часом уже не можуть уявити інший плин власного життя. Труднощі, з якими вони стикаються в чужих світах, автор описує докладно, і читач має змогу відчувати: він розуміє про що говорить. Частина цих знань, мабуть, здобута й коштом власного досвіду.

Не оминає увагою Чапай й інше явище — наплив мігрантів в Україну та не завжди привітне ставлення українців до них. Причому, він звертає увагу читача на те, що українці, незважаючи на часті поїздки за кордон, мрії там оселитися, до приїжджиків, особливо якщо вони різняться кольором шкіри чи релігійними віруваннями, іноді ставляться не найкращим чином.

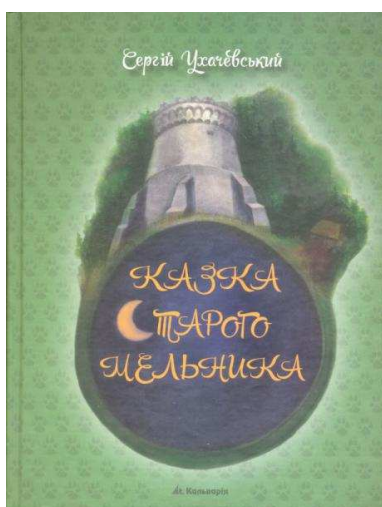
Герої роману — звичайні та пересічні люди, яких можна зустріти в будь-якому провінційному містечку. Вони люблять свою родину, але легко спалахують, часто не вміють вибачати та просити

Артем Чапай

пробачення. Автор не поділив героїв роману на позитивних та негативних, і відсутність цих однозначних розмежувань дозволяє читачеві уявляти їх справжніми та живими.

Питання, підняті Чапаєм у романі «Понаїхали», надзвичайно актуальні: взаємовідносини в сім'ї, стосунки між представниками різних поколінь, бідність, що змушує до різних вчинків, зневіра в майбутнє, вороже ставлення до приїжджих та багато інших, над якими так часто замислюється чи не кожна людина. Це дозволяє вірити, що він зацікавить широке коло читачів. Залишається додати, що роман «Понаїхали» минулого року потрапив до короткого списку премії «Книга року ВВС — 2015».

Ухачевський, С. Казки старого Мельника / С. Ухачевський. — Львів : Кальварія, 2015. — 104 с.

Через казки діти пізнають світ, у казках прихована істина, разом із казками буденне, звичне життя набуває іншого чарівного дихання. Звісно, вони бувають різні, але найкращі можуть читати не лише дітлахи, а й дорослі. «Казка старого Мельника» Сергія Ухачевського саме з таких, із найкращих.

Сергій Ухачевський за освітою філолог, у трудових буднях був журналістом, продюсером, PR-консультантом, сценаристом. Воював у Афганістані та АТО. Як літератор, відомий за гостросюжетною соціальною прозою: романами й повістями «Пройдисвіти», «Пройдисвіти. Гра зі смертю», «Карпатський капкан», «Чужа гра» та ін.

У «Казці старого Мельника» всіляка потворна нечисть: песиголовці, повітрулі, вовкулаки, — заповнили ліс та один із хуторів мальовничої частини України. Чорні сили намагаються знищити все і всіх. Жодному загонові бравих досвідчених вояків не вдається придушити нечестивців. І от простий, але освічений і вчений хлопець Миколка та його нова подруга, дочка викраденого песиголовцями шляхтича Христина кидають виклик щезникам.

Чи не з першої сторінки потрапляємо до традиційної, по своєму теплої, завжди щедро описаної в багатьох українських оповідях селянської народної атмосфери старих часів, де комедія переплітається з тяжким побутом, а міфологія і забобони —

з набожністю. Дізнаємося, що в давнину, коли люди самі добували собі хліб та борошно, до млина стояли величезні черги, тож мельники були в пошані не менш, ніж кобзарі. Старий Мірошник був незвичайним мельником: він умів за допомогою чарів викликати вогонь і знав низку чарівних і водночас страшних історій.

Золотоволоса красуня Лісова Князівна, що її волосся пахне п'янкими ароматами літнього лісу та медом, після поцілунку нерозумного бідного хлопця перетворюється на злу стару беззубу бабцю в лахміттях. Юнаки-воїни, яких за зажерливе златолюбство древній волхв прокляв і перетворив на жажливих песиголовців, починають полювати на людську плоть і розмножуються, даючи життя іншим песиголовцям, вовкулакам та повітрулям. Ось що зустрічається слухачам у темному лісі, про який розповідає Мірошник.

Якщо в Льюїса Керрола Дивокрай — то місце, у якому відбувається більшість подій, то місце дії казки Ухачевського можна сміливо назвати Диволісом. У ньому лісовики-Буркотуни творять усілякі дива, а мавки танцюють незбагненні танці.

У книжці згадано історичний період 1654—1667 років, котрий ще називають періодом війни за Україну: коли поляки та українці воюють проти Московського царства, звать ворогів «підлими москалями» й інколи порівнюють їх із кровожерними моторошними потворами — песиголовцями. Чіпляє увагу вигадана (часом доволі кумедна й шепелява) мова, якою розмовляють песиголовці.

У казці є два світи-виміри: світ оповідача-мельника і його юних слухачів та світ історії (головної сюжетної лінії), яку розповідає старий Мірошник. Інколи ці два світи перетинаються, наприклад, схожими образами-героями книжки.

«Казка старого Мельника» — досить добра, якісно написана історія про боротьбу зі злом та перемогу над ним. Історія сповнена фольклором та любов'ю до батьківщини. Історія, що надихає ще більше любити свою землю, шанувати традиції й дивитися в майбутнє зі світлою надією та вірою в дива.

За мотивами «Казки старого Мельника» компанія «Euromedia» 2015 року зняла кінострічку. В екранізації книжки Сергія Ухачевського були задіяні такі українські актори, як Ірма Вітовська, Володимир Горянський, Ада Роговцева, Остап Ступка, Наталія Сумська, Анатолій Хостікоєв та інші.

Жеребцова, П. Тонка сріблиста нить : оповідання / П. Жеребцова ; пер. з рос. О. Думанської. — Львів : Вид-во Старого Лева, 2015. — 272 с.

Сьогодні українські читачі сприймають будь-які тексти про війну інакше, ніж бодай п'ять років тому. Реальність і близькість небезпеки увімкнули особливий компас, що швидко знаходить координати конфлікту. У передмові до книжки Поліна Жеребцова кидає речення-скалку: «Якщо людина може уникнути воєнного досвіду, вона має цього прагнути». Це сигнал, що з тобою ділитимуться історією, а не маніпулюватимуть.

«Тонка сріблиста нить» — це мудрий «ізборник», складений із тридцяти трьох оповідань про війну в Чечні. Початок цієї книжки слід шукати в дитячих щоденниках, що їх майбутня письменниця-документалістка та антивоєнна активістка Поліна почала писати 1994-го, у дев'ятирічному віці в Грозному, і вела протягом десяти років. Перекладені понад десятьма мовами, щоденники продовжили традицію «дитячих записок» про війну (які геть складно назвати дитячими), спричинилися до появи театральних п'єс та численних інтерв'ю.

Те, що для багатьох її однолітків, хоч би й з України, було надокучливими і малозрозумілими телевізійними новинами про Чечню, стало для Жеребцової драмою, яку вона проживає ще і ще, у кожній історії, що ние тупим болем.

Щоденник завершено, і за два роки по тому з'являється перше воєнне оповідання «Ангел» (увійшло до «Тонкої сріблистої ниті»), яке отримує Міжнародну літературну премію імені Януша Корчака. Корчак — важливий герой для авторки: подібно до його вибору — не залишати підопічних дітей на порозі нацистської газової камери, а до кінця розповідати їм казки — Жеребцова бере на себе долі всіх, кого любила й любить, із ким пов'язана камерою воєнного міста; її «казки» як для нас, так і для них. Для дітей, що граються у шахідів, для повій, які годують сусідів заробленим, для подруги, що принесла повну бляшанку коштовностей, для здичавілих і великодушних, безумних і просвітлених. Усіх в'яже «тонка сріблиста нить» — реальна, ледь помітна розтяжка від бойової

гранати на підлозі; і містична субстанція зі східних трактатів із дідусевої бібліотеки: «Це те, чим душа сполучається з тілом».

Утім, головне послання книжки — у вдячності за людяність, вияві благородства, справжній вірі у найсвітліше, що є в людині. Ця сила штовхала багатьох рятувати життя інших, без розмірковувань про національності — принести комусь снігу для чаю, поділитися юшкою, накрити собою під час обстрілу, просто прожити день разом.

Алексієвич, С. Чорнобильська молитва : хроніка майбутнього : роман / С. Алексієвич. ; пер. і післямова О. Забужко. — Київ : Комора, 2016. — 288 с.

«Чорнобильська молитва» вперше вийшла в українському перекладі Оксани Забужко ще 1998 року. Цьогоріч, після того як Світлана Алексієвич отримала Нобелівську премію з літератури, перевидання книжки є зрозумілим, а тридцята річниця аварії на ЧАЕС — ще один привід для розмови про твір і катастрофу. Утім, текст, що вийшов у «Коморі», неідентичний до того, який Алексієвич написала у 1990-х роках. Авторка доопрацювала нинішню «Чорнобильську молитву»; до видання також увійшло й інтерв'ю письменниці із собою. Цей текст — ключ до сприйняття збірки монологів свідків Чорнобиля, що складають книжку, єдиний безпосередньо авторський голос у ній. Він також є одним із дороговказів до розуміння творчості Алексієвич.

Розділи цього художньо-документального роману («Земля мерців», «Вінець творіння», «Завороженість печаллю») складають монологи тих, кого по-різному торкнувся Чорнобиль. Це обмануті поліщуки, які повертаються самоселами на рідні землі; виселені з міста колишні мешканці Прип'яті; дружини й родичі ліквідаторів; науковці, відповідальні за інформування населення про аварію. Розділи книжки, мов у давньогрецькій трагедії, поєднує вихід хору: солдатського, народного та дитячого. Композиційно «Чорнобильську молитву» обрамлюють два «самотні людські голоси». Це монологи дружин ліквідаторів, що найпронизливіше серед усіх говорять про кохання. Як зауважила Оксана Забужко у післяслові,

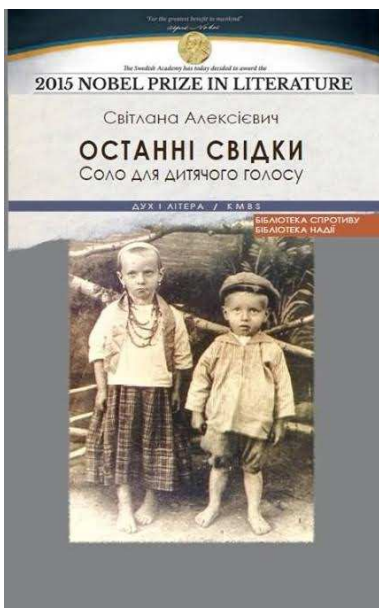
«найвідвертішими співрозмовницями авторки виявилися, знов-таки, жінки — чоловіки постали куди «закритішими».

Українського читача може заскочити білоруський вимір чорнобильської трагедії, адже в Україні її звикли сприймати як власну. Чверть території Білорусі було заражено радіонуклідами (в Україні — 5%). Крізь чимало монологів проходить тема самоідентифікації народу через трагедію. Білоруси — «і його жертви, і його жерці», як коментує один із жіночих голосів про Чорнобиль.

«Як легко зробитись землею» — це одна тема книжки. Автентична, патріархальна культура білоруського поліського села зіткнулася з техногенною катастрофою та виявилася не тільки беззахисною, що очевидно, але й байдужою до неї. «Що ж це за радіація, її не видно», — знов і знов авторка вводить у текст репліки самоселів.

Тема людства проти світу природи постає в книжці, поза найочевиднішим виміром нищення, як відхід від антропоцентричної картини світу. Раптове усвідомлення існування світу ґрунту, з мільйонами життів, із якими міська людина зіткнулася вперше — і не встигла зрозуміти існування ще й такого світу. Але встигла відчутти. Голоси «Чорнобильської молитви» говорять про те, як наука не змогла захистити своїх творців.

Нарешті, «Чорнобильська молитва» також є твором про «кінець червоної людини». Смерть мітології «мирного атома», кінець довіри до держави — триваліший за чорнобильський соціальний злам — ця книжка наголосила одна з перших.

Алексієвич, С. Останні свідки : Соло для дитячого голосу / С. Алексієвич ; пер. з рос. Л. Лисенко. — Київ : Дух і літера, 2016. — 368 с.

Про війну вже стільки сказано й написано, що на цю тему випрацювався певний імунітет: ну так, це страшно, але що ж поробиш, війна є війна. І саме дитячі голоси, яких узагалі не мало би бути в такій страшній ситуації, підривають будь-який імунітет зсередини. Озивається власне коріння.

«Останні свідки» — це збірка спогадів дітей війни. Серія коротких нарисів, на

початку яких зазначено ім'я, вік автора на час описуваних подій, а також професію на час записування спогаду. Спогади записувалися впродовж 1978—2004 років.

Судячи із зазначених професій, Світлані Алексієвич вдалося опитати чи не всі верстви населення — чуємо голоси теперішніх робітників, учителів, льотчиків, художників, поштарів, поварів, науковців, інженерів... Але зрештою всі вони зливаються в один — недарма ж і підзаголовок книжки свідчить: «Соло для дитячого голосу».

Здається, що безліч разів із різних ракурсів переглядаєш ту саму хроніку: недільний день 22 червня 1941 року, коли почули звістку про війну; як із неба впали перші бомби і воно стало чужим; як тато йшов на війну, як вели на розстріл маму; як довго і страшно їхав поїзд у невідомість — чи то в евакуацію, чи в Німеччину; як хотілося до мами; як постійно хотілося їсти; як неймовірно вдалося вижити; як уперше пролунало слово «Перемога!» — те слово відлунює через усю книжку...

Водночас кожен голос — це власна неймовірна історія в хорі тих, кому випало пройти через пекло. У царстві смерті, коли плавляться всі поняття про нормальне життя, людські стосунки, особливо вражає мотив неунікного, невідворотного проростання — попри все. Ось кілька цитат із різних історій:

«Довго сиділи в сусідів у льосі. Уже починалася весна... Лежали на картоплі, а картопля проростала... Заснеш, а вночі росточок вискочить і лоскоче біля носа. Наче жучок».

«Не давали вирости картоплі, лазили в землю руками й перевіряли: велика вона чи маленька? І чому все так повільно росте: й кукурудза, й соняхи...»

«У загін мене несли на руках, усе в мені було відбито від п'ят до маківки. Було так боляче, що я думав: чи я виросту?»

«Нас троє: двоє військовополонених — двоє старших лейтенантів і я.

Підліток... Мене зловили в лісі, коли зброю збирав.

Кілька разів тікав, а на третій зловили.

Помирати страшно...

Мені шепочуть:

— Біжи!!! Ми кинемося на конвоїрів, а ти стрибай у кущі.

— Не побіжу...

— Чому?

— Буду з вами.

Я хотів загинути разом із ними. Як солдат.

— Наказуємо: бігти! Жити!»

У книжці йдеться про Другу світову в Білорусі, але війна вражає дуже близько: озиваються власні родинні спогади — мій тато, скажімо, теж був дитиною війни, і так само все життя заїкається, бо злякався німецької вівчарки, як герой однієї з розповідей «Останніх свідків». А його батько теж стояв у шерензі приречених, у якій німці вираховували кожного п'ятого чи десятого на розстріл. Замислюєшся і про ті війни, які тривають нині — скільки зараз там дітей, онімілих від жаху?

До німців у книжці свідчень Світлани Алексієвич не виникає персональної ненависті, бо люди так не чинять. Усі звірства були спрямовані саме на міжлюдські зв'язки, навіть не задля того, щоб їх знищити, а радше посміятися над ними, зневажити. Бо хіба ті солдати, що змушували людей, які закопували своїх розстріляних родичів, усміхатися при цьому (ще й заглядали у схилені обличчя й перевіряли), чи могли вони сподіватися, що так розірвуть ці стосунки? Це помста Людині лише за те, що вона Людина. Адже не менше, ніж диявольська жорстокість, вражає тепле ставлення тих же німців до тварин. Могли дбайливо винести з хати кошенят, а людей повбивати. Як це може поміщатися в одному серці?!

Так, саме німці в певний особливо вразливий історичний момент пропустили поміж себе ворога людства, але ж ця історія триває досі: будь-яка зневага людини до людини, нації до нації, будь-яка зверхність і приниження людської гідності, та навіть тонше — будь-яка навіть «побутова» неповага до чужої свободи вибору, власної позиції — моментально робить нас співучасниками цієї демонічної помсти Людині. Яка може проявитися лише через нас.

...Цю збірку спогадів хочеться продовжити ще одним спогадом. Мій тато народився в 1943-му. А подія сталася 1944-го, коли на Кіровоградщині німці вже відступали. Хата стояла на краю села, далі — балка і степ. Мати поралась удома, час од часу штовхаючи колиску під сволюком — і та собі гойдалася. А в колисці тато.

Раптом заходять німці, загін із кількох осіб. Обірвані й такі брудні, що аж чорні — це фактично смертники, які мали прикривати відступ, і от уже поверталися й вони. Їхній старший помітив колиску й подався до неї, мати кинулася, а він їй каже ламаною російською, що не треба. І витягнув фотографію на шиї: у

нього десь там теж маленький син, якого вже мабуть не побачить, тож він хоче заспівати їй синові, ніби своєму. І перш ніж мати отямилася, обняв колиску руками — а руки такі довгі-довгі, що охопив її всю, — і став співати якусь німецьку пісню. А по чорних щоках, згадувала мати, — білі сльози рівчаками.

Їхні шинелі кишіли від вошей, мати повкидала їх у піч, щоб трохи очистилися. Знайшла якоїсь картоплі, вони поїли. І пішли гуськом у балку. Раптом звідкись виринув наш літак — і скошив їх усіх, так і лишилися в тій балці.

І от яка дивина. Можливо, це просто збіг, але тато все життя любить німецьку мову. Читає Бьоля і Ремарка, виписує німецькі слова на карточки й носить у кишені, час од часу переглядаючи. І я думаю: це ж скільки жалю й каяття треба було вкласти в ту колискову, щоб зарядити такою любов'ю?..

У книжці Світлани Алексієвич мене вражає фраза із спогадів Васі Харевського, якому на час війни було 4 роки: «Так у житті мене потрясло потім тільки кохання. Коли я закохався... Пізнав кохання...» Дуже хотілося б продовження — про любов, яка покриє все.

Кузьменко, О. Група «Скрябін» та друзі по сцені / О. Кузьменко. — Львів : Вид-во Старого Лева, 2016. — 192 с.

Понад півтора року минуло з дня трагічної загибелі лідера легендарного українського рок-гурту «Скрябін» Андрія Кузьменка. І минуло більше року, як у світ вийшла книжка «Моя дорога птаха», яку написала мама Андрія, Ольга Михайлівна Кузьменко. «Група «Скрябін» та друзі по сцені» — це своєрідне продовження «Моеї дорогої птахи», доповнення життєпису артиста спогадами друзів та знайомих.

Книжка і сама діяльність гурту «Скрябін» починається на даху дев'ятиповерхівки. Починається із синті-попу, нью верву, техно, пост панку, неоромантики й своєрідної української варіації на знаменитий британський гурт «Dereche Mode». У Андрія було абсолютне відчуття висоти музичного звуку. Такий дар мають одиниці, пише Ольга Михайлівна.

Майже відразу гурт «Скрябін» злітає вгору. Та, на жаль, після цього короткого періоду настає час тупцювання на місці й застою. Ольга Михайлівна розповідає, що Кузьма навіть підробляв таксистом.

Також дізнаємося, що славнозвісне прізвисько «Шпрот» Ользі Лізгуновій (бек-вокалістці Скрябіна, солістці «Пающих трусов») придумав теж Кузьма. Він взагалі, як згадує Ольга, полюбляв придумувати кумедні імена-прізвища, сатирично переробляти тексти відомих радянських пісень.

Під час концертів, як згадує Лізгунова, були різні веселі й не дуже трабли: Кузьма міг забути початок пісні (що є нормою для артистів з 25-річним стажем), заїхати у творчому екстазі комусь по зубах, у будь-який момент спинити музикантів, змінити порядок пісень або що.

У книзі є також спогади гітариста гурту Олексія Зволінського. Виявляється, це не просто гітарист і яскрава постать, яку бачимо зі сцени та яку не можна не помітити, а й права рука та друг Кузьми, «кадровик» та батько Андрієвого хрещеника Мартіна, чудова людина, яка достойно продовжує справу народного улюбленця, тим самим примножуючи й беречучи пам'ять про нього.

Ще на читачів чекає безліч історій, пов'язаних із різними телевізійними проектами та зйомками кліпів. Ігор Кондратюк розповідає про тонкощі роботи над талант-шоу «Шанс» і про те, як гармонійно в ролі ведучого туди вливався Кузьма. Кондратюк навіть підкреслює, що саме «Шанс» додав популярності гуртові Андрія.

Після Андрія Кузьменка — співака, композитора, шоумена йде й Кузьма — лідер гурту «Скрябін». Керівник, начальник. У книзі описана ситуація, коли артист пошкодив коліно і йому порадили ходити на зйомках з ковінкою, як «своєрідний доктор Хаус». І справді, на одній зі світлин Кузьма у футболці з яскравим малюнком, піджаку, джинсах та з неслухняним хаєром на голові віддалено нагадує доктора Хауса.

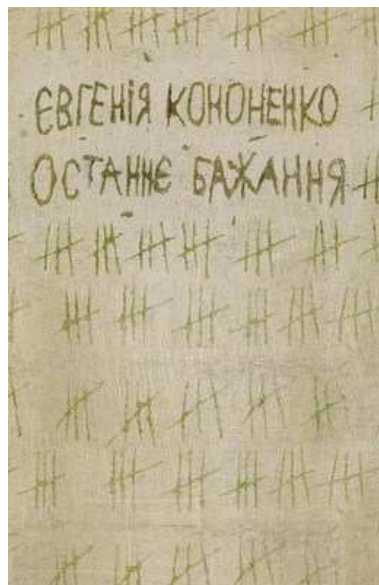
Ця книжка відкриває для нас і Кузьму як кумедного дивака. Артист міг запросто, як розповідає співачка й телеведуча Анжеліка Рудницька, відмовитися від участі в телепроекті за 5 хвилин до старту, а потім раптом погодитися знову. Також Рудницька розумно зауважує, що Андрій був різний. І контroversійний, і неспокійний, і небайдужий. Не варто перебільшувати, кажучи, що Кузьма Скрябін

був прилизаний: завжди усміхнений і правильний, наголошує співачка у своїй розповіді.

Книга наповнена багатьма гарними світлинами, текстами пісень і цитатами самого Андрія Кузьменка. Останнє додає враження живої присутності української рок-легенди в цих історіях. А зрештою, як справедливо зауважує Ірина Білик: «...ноти печалі не потрібні. Андрійко поруч, близько і Він — у серці». Саме так: у своїх піснях, у серцях близьких людей і відданих фанів, а також на сторінках таких от книжок.

Кононенко, Є. Останнє бажання : роман / Є. Кононенко. — Львів : Вид-во Анетти Антоненко, 2015. — 136 с.

В Україні триває запізнілий процес декомунізації. Той процес, який повинен був блискавично відбутися після розпаду Союзу. Процес, який уже пройшли Чехія, Польща, Німеччина, Румунія, Грузія, Естонія та інші країни в нас тільки набирає обертів. І тут ми пасемо задніх, і лишень тому, що це вигідно тим божкам та ідолятам, яких породили боги та вожді комуністичної партії. Дрібні українські божки заховалися за великими й спостерігають за їхнім падінням. Ці ідолята сконструювали гарний фасад (руйнування пам'ятників, знищення старих символів та перейменування вулиць), чим відвернули від себе увагу й виграють час, щоби творити свої безчинства.

У декомунізаційних законах забули сказати про найголовніше: духовну та культурну сфери, які також потрібно люструвати разом із пам'ятниками комуністичним ідолам, символами тоталітарної епохи й вулицями, які названі іменами кровожерних тиранів.

Про те, що не договорюють можновладці, розкажуть письменники. Один із таких прикладів — роман Євгенії Кононенко «Останнє бажання». У ньому йдеться про червоного ката радянської імперії та провідного письменника Країни Рад. Про того, хто вночі страчував ворогів народу в кімнаті мінус тридцять один, а в майбутньому отримав тепле місце у видавництві, увійшов до шкільних хрестоматій та мав кругленькі гонорари за переклади власного твору «Кат» багатьма мовами світу.

Мова про вигаданого радянського письменника Івана Івака, який так чи інак має своє втілення в реальному житті. Хто ж ховається за цим образом? Хоч письменниця жодним чином не натякає у творі, хто б це міг бути, чия біографія лягла в основу останньої книжки Івака, його автобіографії «Останнє бажання», але і так ясно, що багато письменників (і нині сущих) стали зірками радянського світу аж ніяк не завдяки талановитим віршам чи романам. Мало того, про них ніхто б і не знав, якщо б вони не писали похвальні оди радянським диктаторам, не прикрашали перші сторінки своїх книжок віршами, які прославляють «подвиги» червоних командирів та вождів.

Проілюструвати хочеться таким прикладом. Під час роботи над цим матеріалом випадково мені потрапила до рук книжка вибраного Миколи Бажана. Перші вірші й статті молодий і натхненний революцією Бажан друкував у київській газеті «Більшовик» у період із 1923—1926 рр. Що ж хвилювало 22-літнього хлопця, які ідеї полонили його розум і душу? Вічність та невмирущість вождя трудящих всього світу, ікони радянського світу, який вигубив мільйони українців та послідовно нищив українську самостійність. Невеличкий фрагмент із вірша «21 січня»: «...Ні! Він живий, // Він не вмер, він не хорів! // Він тут — у мільйонах облич! // У мільйонах сердець, на мільйонах прапорів // Проходить землею Ілліч...». Поетичне ідолопоклонство верховному богу компартії та її символам принесло Миколі Бажану теплі посади у Верховній Раді, письменницькі лаври, ленінську та дві сталінські премії, шевченківську премію та всенародну любов у сусідніх республіках. А орденів і медалей на грудях Миколи Платоновича було більше, ніж новорічних ялинкових прикрас. Ім'ям цього червоного орденоносця охрестили вулиці, проспекти, бібліотеки...

Приклад Миколи Бажана — один із найяскравіших в історії української радянської літератури. Чи мала на увазі Євгенія Кононенко саме Миколу Платоновича, коли писала про Івана Івака? Або П.Г.Т., або Ю.О.З., або В.П.К., або О.Т.Г. чи П.А.З. Або це збірний образ письменника з тамтешнього століття, котрий по життєвому пазлу вихопив від кожного згаданого майстра слова Країни Рад і став популярним завдяки тому, що продав свою душу партії. Кожна з відповідей буде наближати нас до розгадки таємниці образу Івана Івака.

Друга загадка роману Євгенії Кононенко «Останнє бажання» — це Габріель Деус. Ворог народу невизначеної статі, який порушив монотонність конвеєрно-репресивної машини смерті в кімнаті мінус тридцять один і душевну рівновагу Івака. Адже саме ця страта не відбулася, чим прирекла головного героя на вічні муки запитань: чи це надприродна містична сила? Чи просто підставна особа, яка перевіряла катів на дотримання інструкцій?

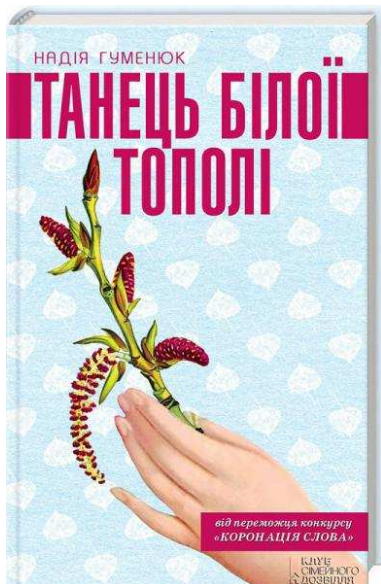
Цей епізод прихованої біографії Івана Івака мучив його все життя, перетворився на кошмар радянської людини, якій увидалося, що за нею стежать і хочуть арештувати. Ця інфекція (чимось подібна до параної), котру розповсюдив тоталітарний режим, була дуже зручною системою, щоби тримати на гачку людей. Така маніпулятивна техніка була доведена в радянському союзі до апофеозу абсурду, коли ніхто ні в кому не був упевнений: ні в сусідах, ні в родичах, ні в співробітниках. І кожен міг сумніватися й водночас помилятися в іншому та писати доноси, що призводило до фатальних наслідків. Євгенія Кононенко чітко прописує ці деталі в характері Івака, концентрує ідею неможливості позбутися цієї фобії в рамках тоталітарного суспільства. І найважливіше, що вона робить, так це нагадує, що потворне радянське минуле залишає свої психічні шрами в душі пострадянської людини.

Роман Євгенії Кононенко наповнений загадками минулого, біографічними таємницями. «Останнє бажання» — це спроба написати без купюр істинну біографію, чесну й неупереджену розповідь про власне життя, таку, якою можуть користуватися лише близькі люди, котрим можна довіряти. Це нащадки Івана Івака, які відкрили страшну правду про батька. І найголовніша ідея роману — це те, що українцям найперше потрібно декомунізувати власну душу, а потім уже спилювати пам'ятники радянським диктаторам та міняти назви вулиць.

Гуменюк, Н. Танець білої тополі / Н. Гуменюк. — Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2016. — 304 с.

У творі паралельно подається дві історії. Перша — історія вихованки дитячого будинку Вероніки Величко, якій чого тільки не довелося пережити. Мати у в'язниці, її опікунка їде за кордон у пошуках жіночого щастя, а тим часом квартиру «віджимають» рейдери. Головна героїня залишається на вулиці, ночує в старезній нічийній хатині, підробляє двірничкою. І немає жодної людини, яка

б її підтримала, обійняла. Стає так щемливо печально, що навіть померти хочеться. Але на завершення роману Ніка приходиться до висновку, що «все відбувається за сценарієм, написаним кимось згори, і вона має бути вдячна тому великому сценаристові — за те, що і її зробив своїм персонажем, провів через випробування, дав можливість зробити свій вибір, може, десь і підштовхнув до того вибору, а головне, що не полишав її у найважчі хвилини».

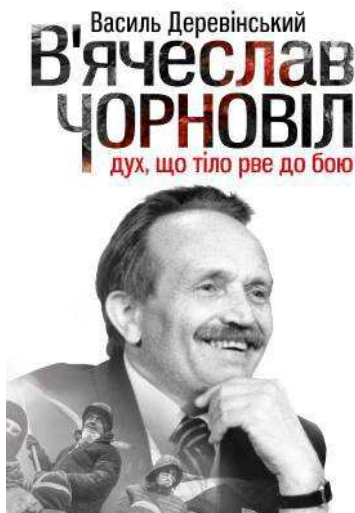

Друга історія про сільського хлопця Левка Черкаса, який від народження мав покалічені руки. І батько ніяк не міг це пережити, оскільки від сина не мав жодної допомоги по господарству. Та трапилась у житті Левка людина, яка саме в цих руках побачила місію ставити людей на ноги. Відрізнявся від інших ще й тим, що затаєно любив Вишеньку — дівчину зі знатної родини. Та й вона відповідала йому взаємністю. Але її батько не втомлювався повторювати «люди, які збираються прожити разом усе життя, мусять бути хоч трохи рівними. Не конче за статками, але

обов'язково за освітою, загальним розвитком». Вишенька та Левко аж ніяк не були рівнею...

Так би й мучилися. Але спочатку у село прийшла польська влада, потім радянська, потім німецька, а потім знову радянська. Біда всіх зрівняла.

Майже до самого кінця не зрозуміло, де ж нарешті перетнуться ці дві історії: Вероніки та Левка. Кінцівка неочікувана й така мила...

Деревінський, В. В'ячеслав Чорновіл: дух, що тіло рве до бою / В. Деревінський. — Харків : Віват, 2016. — 496 с.

Багато українців внесли свій вклад в боротьбу за права українського народу та становлення України як держави. Та, як наголошує доктор історичних наук, професор кафедри політичних наук Київського національного університету будівництва і архітектури Василь Деревінський, «З-поміж багатьох

відомих людей, чий внесок в українське національне відродження та утвердження державності треба й необхідно вивчати, виразно окреслюється постать В'ячеслава Чорновола». Важко не погодитися з цим твердженням, адже біографія цього великого українця, дисидента, правозахисника, журналіста, політика доволі мало висвітлена в літературі на сьогодні.

Деревінський уже давно досліджує діяльність Чорновола та опублікував не одну працю, присвячену його постаті. Ось і нещодавно видавництво «Віват» видало його чергову книжку «В'ячеслав Чорновіл: дух, що тіло рве до бою», яка увійшла до серії «Гордість нації».

На її сторінках Деревінський розповідає читачеві про життя В'ячеслава Чорновола, розпочинаючи з дитинства й молодих років. Акцентує увагу на формуванні його суспільно-політичних поглядів та розказує, які чинники на них вплинули. Звичайно, автор не оминає увагою його ув'язнення та заслання, участь в організації правозахисних, громадсько-політичних об'єднань, створенні Народного руху України, перетворенні його на партію. Okремо приділено увагу роботі Чорновола на посаді голови Львівської обласної ради, його участі в президентських виборах та парламентській діяльності.

Прикметно, що в книжці В'ячеслав Чорновіл постає перед читачем звичайною людиною, яка, попри неабиякі аналітичні здібності та вдумливість, може помилятися. Причому не тільки в молоді, а й у зрілі роки. Деревінський не романтизує постать Чорновола, а прагне бути максимально неупередженим. З іншого боку, автор не оминає увагою його цілеспрямованість, багатогранність та неабияку продуктивність. Адже він встиг зробити багато справ — був редактором та літературним критиком, ініціював заснування Української Гельсінської спілки та очолював Народний рух України, був відомим політиком, одним із претендентів на посаду президента в 1991 році та членом української делегації в Парламентській Асамблеї Ради Європи.

Читаючи книжку Деревінського, читач може переконатися, що постать Чорновола є символом політичного інакодумства, боротьби проти тоталітарного режиму. Його життєпис — це розповідь про повсякчасну боротьбу попри «сімейні обставини, побутові умови, сприйняття в суспільстві чи протидію влади». Автор нагадує, що «В'ячеслав Чорновіл як особистість є моральним авторитетом нині й прикладом для наступних поколінь».

Структурно біографія «В'ячеслав Чорновіл: дух, що тіло рве до бою» складається зі вступу, чотирьох розлогіх розділів та післямови. У тексті міститься багато виносок із посиланнями на джерела. Читач має змогу переконатися, яке глибоке дослідження життя Чорновола провів Деревінський. Незважаючи на доволі великий обсяг, насиченість фактами та сухуватість тексту, книжка читається доволі легко.

Окремо потрібно відзначити опатність видання. Книжка оформлена в тверду палітурку. Текст надруковано зручним для читання шрифтом на білосніжному папері. Окрім того, видання наповнене чорно-білими світлинами, які гармонійно доповнюють матеріал.

Попри те, що книжка розрахована на широке коло читачів, яким цікава історія України та її визначні постаті, першочергово вона має всі шанси зацікавити істориків та політологів.

(За матеріалами інтернет-видання «Друг читача»)

Заліщицький район

Упродовж року в бібліотеках області проводилося багато різноманітних заходів військово-патріотичної тематики. Зокрема, у Заліщицькій центральній бібліотеці відбувся вечір-реквієм, присвячений Героям Небесної сотні. У пам'ять про тих, хто здійснив особистий подвиг — віддав і віддає найцінніше — своє життя заради нової України, запалив символічну свічу Ярослав Гринишин, учасник Євромайдану та війни в Афганістані, а нині — активний волонтер. Парох церкви Покрови Пресвятої Богородиці отець Іван Сендзюк закликав усіх до духовного єднання в молитвах до Всевишнього про зупинення бойових дій на Сході України, збереження людського життя, встановлення жаданого миру.

Пам'ятні сторінки новітньої історії України перегорнули ведучі заходу Марія Рудик і Галина Балицька, використавши інформацію з преси та книжок-присвят учасникам Революції гідності. Про ці події демонструвалися відеосюжети та слайди. Увазі читачів було запропоновано тематичну виставку літератури.

Спогадами про ті пам'ятні дні поділилися активні учасники Євромайдану: Ігор Федірко, Ярослав Гринишин, Олександр Вікирчак, Михайло Гушуватий, а Павло Лесюк подарував бібліотеці книжку «Каміння Майдану» від громадської організації «Самооборона Заліщицького району».

Годиною пам'яті «А Сотню вже зустріли небеса» вшанували загиблих на Євромайдані в Товстенській бібліотеці-філіалі Заліщицької ЦБС.

Працівники книгозбірні спільно з ведучими заходу розповіли про трагічні події, декламували поезії-присвяти Героям Небесної сотні.

Своїми спогадами з присутніми поділився Олександр Катеринюк, який із тривогою та слізьми на очах згадував буремні дні на київському Майдані.

Хвилиною мовчання учасники заходу вшанували загиблих борців за волю України, запалили свічі пам'яті. Завершальним акордом став жалібний гімн Майдану «Пливе кача».

Увазі присутніх було запропоновано ілюстровану виставку «Молодою кров'ю хрестилася воля», на якій представлено книжки, газетні статті, листівки про Революцію гідності.

Години пам'яті «Небесна сотня. Пам'ять заради майбутнього» проведено в Мишківській, Хмелівській, Дорогичівській, Бедриківській, Буряківській, Подільській, Добрівлянській, Щитівецькій, Синьківській, Дунівській, Новосілківській, Литячівській, Нирківській, Садківській, Шутроминській, Зозулинській, Лисівецькій, Гиньківській бібліотеках-філіалах Заліщицької ЦБС спільно з Народними домами та школами.

Козівський район

Використання інформаційних технологій у роботі книгозбірень дозволяє значно розширювати їхні можливості з надання послуг. Козівська центральна бібліотека активно співпрацює із ЗОШ I—III ступенів № 1. Бібліотекарі підтримують інноваційні задуми, започатковані в школі. Так на базі книгозбірні, використовуючи технічні засоби інтернет-центру, у рамках пілотного проекту «Класна школа» проведено етап Ярмарку новітніх технологій.

Розпочався Ярмарок презентацією програми «Класна школа». Про етапи реалізації проекту та Шкільний кодекс розповіла координатор проекту Наталія Маркусь. Тренери, учні 11 класу, поділилися своїми враженнями та розказали про найбільш яскраві моменти реалізації проекту. Учасники заходу мали можливість переглянути не тільки мультимедійні презентації з гіперпосиланнями на карту проекту, а й фотографії, що давало можливість «зануритися» в усі етапи його проведення.

Слово мали й гості Ярмарку — заступник голови районної ради Р. В. Солтис, представники відділу освіти, місцевої преси, батьки школярів.

Учні кожного класу ознайомили присутніх із своїм товаром — ідеєю, зокрема було представлено програми «Piktochart» (ресурс, за допомогою якого можна створити інфографіку), «Scratch» (програма, яка дає можливість створювати мультфільми та ігри), «CCleaner» (безкоштовна програма, яка допомагає швидко очистити комп'ютер, планшет чи смартфон), «Google Earth» (за допомогою цієї програми можна побувати в будь-якому куточку світу, пройтися вулицями різних міст, побачити їх у форматі 3D), «Chemlab 2.0d» (інтерактивна хімічна лабораторія).

Кременецький район

Правова діяльність бібліотек Кременецької ЦБС базується на популяризації правової літератури та різноманітності її форм, виваженому поєднанні індивідуальної роботи, наочної популяризації книжок і творчих акцій правової тематики, а також передбачає обов'язкову співпрацю з правоохоронними органами.

Позитивну роль у цьому напрямку відіграє клуб «Закон і ти», який діє на базі однойменного клубу професійно-технічного ліцею. Засідання клубу спрямовані на ознайомлення підлітків із певними законами, нормами поведінки, усвідомлення ними можливої відповідальності та покарання за порушення закону. Форми роботи клубу різноманітні: юридична мандрівка, година міркувань, правовий брейн-ринг, зустріч за круглим столом та ін. Як правило, у таких заходах беруть участь слідчі, психологи, котрі надають консультації з правових питань. Досить цікавими й змістовними для читачів були диспут «Здорові звички чи життя у своє задоволення?», правознавчий урок «Молодь: свобода і відповідальність», правовий діалог «Насильство в сім'ї та поза нею», правова гра «Судовий процес над шкідливими звичками».

Плануючи роботу клубу, працівники книгозбірні використовують дані усного опитування юних користувачів і передбачають заходи й теми, які найбільше цікавлять молодь. На кожному засіданні клубу бібліотекарі ознайомлюють присутніх із новинками літератури правової тематики, представляють книжкові виставки відповідно до теми засідання, наприклад:

- «Права дитини у вашій державі»;
- «Сьогодні учень — завтра виборець»;
- «Дитяча агресія та жорстокість»;
- «Смертна кара: за чи проти?»;
- «Неформальні молодіжні об'єднання» та ін.

Підволочиський район

Для популяризації літератури про рідний край, ознайомлення з творчістю місцевих письменників, професійною діяльністю видатних земляків працівники центральної бібліотеки Підволочиської ЦБС використовували різноманітні форми роботи.

У травні на теренах Підволочиччини відзначали 200-річчя від дня народження громадського діяча, засновника товариства «Просвіта», Товариства імені Шевченка, письменника та вченого,

пароха с. Шельпаків Степана Качали. Панахиду біля могили славного краянина організувала працівник сільської бібліотеки. Ушанувати пам'ять земляка прийшли Василь Кривень, представник роду Качалів, та Василь Лаба, краєзнавець із м. Львова, професор Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя, голова громадської організації «Опілля». Слова гордості та вдячності пролунали з уст гостей про одного з найкращих синів Русі-України, людину високоосвічену, рішучу, шляхетну, яка була своєрідним титаном в історії цілої епохи. Безмежна любов до України вивела Степана Качалу в перші ряди оборонців свого народу. Він у важкий історичний час був священиком, прекрасним палким промовцем, політичним, громадським та просвітницьким діячем, членом і засновником товариств та організацій українського спрямування, послом галицького сейму й австрійського парламенту, автором численних виховних публікацій.

Теребовлянський район

У Теребовлянській центральній бібліотеці відбулася творча зустріч «Теребовлянщина в серці моїм», під час якої Микола Ковальчук, член Національних спілок архітекторів і краєзнавців України, Наукового товариства ім. Шевченка, почесний член товариства «Просвіта» ім. Т. Г. Шевченка, автор багатьох краєзнавчих книжок, низки статей у краєзнавчому виданні «Історія міст і сіл Теребовлянщини», поетичних збірок, упорядник та редактор альманахів поезії авторів Теребовлянщини, представив свою історико-краєзнавчу працю «Теребовлянщина XI—XX ст.: Влада і суспільство. Особи. Історичні події. Факти».

За словами автора книги, задум створити видання такого плану виник у нього ще в 1996 році. Він переглянув безліч архівних документів, через його душу й серце пройшло багато історичних подій, фактів, які він професійно зафіксував у книжці, котра стане в нагоді усім, хто залюблений у рідний край.

Учасники зустрічі мали можливість доторкнутися й до поетичних рядків Миколи Ковальчука. Як щемливо звучали поезії в авторському виконанні! Слова про рідний край, його людей, природу, чутливість жіночої душі доходили до сердець, відганяли сумніви, зігрівали своїм безмежним теплом.

Багатогранна творчість пана Миколи, не враховуючи архітектурно-професійних здобутків у вигляді спроектованих

пам'ятників, в'їзних знаків, будинків земляків, як виявилось, не має меж. Адже на його проникливі та щирі поетичні рядки легко лягає мелодія. Це продемонстрували місцеві співаки та композитори Василь Сорока, Ігор Бойчук, Володимир Синявський.

«Многая літа» поетові, краєзнавцю, просвітянину, архітекторові, просто шанованій і дуже скромній людині Миколі Ковальчуку дружно всі заспівали на знак подяки за титанічну працю історика, який закарбував віхи літопису Теробовлянщини на довгі роки.

ЗМІСТ

С. Воробель. Сучасні тенденції використання інтернет-маркетингових технологій у роботі бібліотеки	3
Що почитати. Рецензії. Новинки	11
Бібліотечний калейдоскоп	27

Професійне досьє бібліотекаря

Інформаційно-методичний
бюлетень № 3—4 (58—59)

Підготувала	С. Т. Єрошенкова, завідувач науково-методичного відділу ТОУНБ
Редактор	О. М. Раскіна
Комп'ютерний набір	С. Т. Єрошенкова, завідувач науково-методичного відділу ТОУНБ
Комп'ютерна верстка	В. І. Раківський, завідувач відділу автоматизації та механізації бібліотечних процесів ТОУНБ
Відповідальний за випуск	В. І. Вітенко, директор ТОУНБ, заслужений працівник культури України

Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура Schoolbook.
Друк цифровий. 1,86 ум. др. арк., 1,86 ум. фарб. відб., 1,45 обл.-вид. арк.

Наклад 35 примірників

Тернопільська обласна універсальна наукова бібліотека,
б-р Т. Шевченка, 15, м. Тернопіль, 46001.
тел. (0352) 52-52-64. www.library.te.ua